

HUNDRAÅRSJUBILEUM
1919-2019

LUNDBY KOLONITRÄDGÅRDAR

I år fyller vi etthundra år! Och i det här lilla häftet tänkte vi bjuda på lite kolonihistoria från tidigt 1900-tal och framåt, samt lite från Lundby med mera.

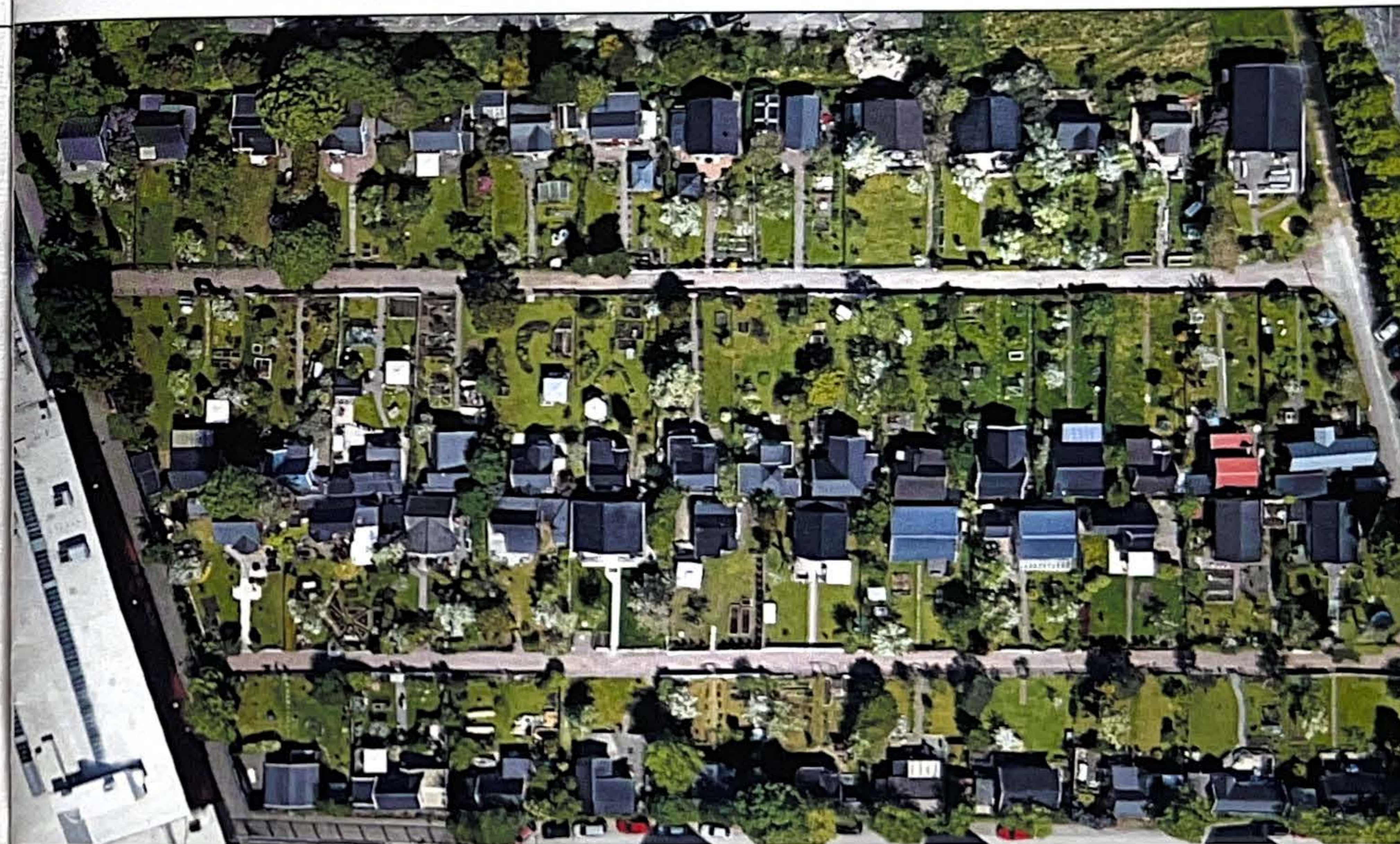
Som en trevlig inledning lämnas här ordet till vår ordförande.

Odling har gått som ett rött snöre genom tiden med kolonilotterna, i början för att dryga ut matkassan med grönsaker och rotfrukter. Idag är det mer odling av vackra blommor, grönsaker och rotfrukter. Känslan av att kunna gå ut i sin lilla trädgård och plocka in lite bär att ha till frukostgröten eller skörda och göra en god sallad till den grillade middagen. Vilken kick, vilken tillfredsställelse det är.

I år så återinviger vi vår dansbana, om än inte i storlek som föregångaren, men med förhoppning av att kunna få till många glada fester och danser under de kommande åren.

Slutligen vill jag bara säga till dig som läser dessa ord att om du någonsin funderat på att köpa en kolonilott så gör det, du kommer inte att ångra dig. Den glädje och gemenskap som finns i ett område som detta är obeskrivligt. Du kanske tänker att jag vet inget om odling och renovering, men det finns eldsjälar runt omkring dig. Bara fråga närmaste granne om råd eller gå en bit i gången och säg hej. Tur att man älskar kaffe och har stark mage som klarar av.

Joakim Karlsson
Ordförande, Lundby Koloniträdgårdar

Flygfoto över Lundbykolonin våren 2018.

HISTORIA

Torsdagen den 13 juni 1918 bildades föreningen Lundby Koloniträdgårdar.
Söndagen den 4 maj 1919 utstakades kolonilotterna och arbetet påbörjades.

Torsdagen den 13 juni 1918 bildades föreningen Lundby Koloniträdgårdar. Bakgrunden till intresset för koloniträdgårdar var bland annat livsmedelsbrist samt en önskan att få en egen plats att odla på.

En tillfällig styrelse bildades för att driva frågan vidare med stadens myndighet. Avgiften för att teckna sig som medlem i föreningen var 25 öre. 63 st mötesdeltagare tecknade sig. Tyvärr drog besluten ut på tiden och först den 18 april 1919 kunde utlottningen av lotterna ske. Samtidigt valdes en ny permanent styrelse. Det fanns två alternativ till var kolonin skulle placeras. Alternativ 1 var på mark strax väster om Lundby nya kyrka på Sannegården. Alternativ 2 var norr om stadens fastigheter vid Rambergsstaden. Alternativ 2 valdes med motiveringen att det var den mest centrala och på grund av att marken var jämn och belägen på det

tätbebyggda Kvillebäcken och Brämregården. Vid samma möte bestämdes också att Bäckedalsgatan skulle dras fram till koloniområdet så fort som möjligt och det viktiga beslutet om att alla medlemmar skulle få sättpotatis.

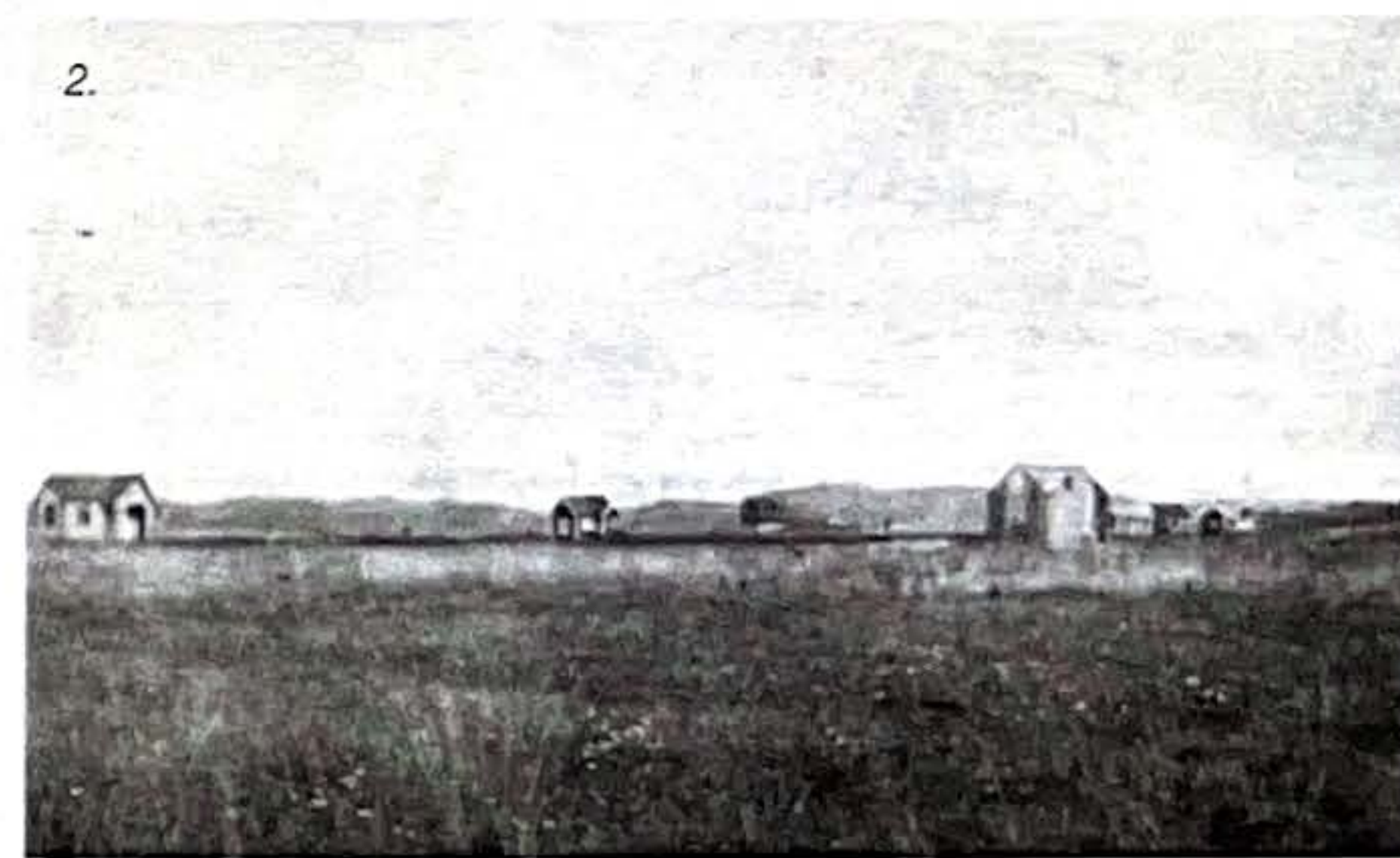
Söndagen den 4 maj utstakades kolonilotterna och spadarna kom i jorden. Den första stugan kom upp den sommaren och det visade sig att herr Anders Fredman var den förste lycklige att få en egen kolonistuga på området. Under sommarmånaderna löpte arbetet på och fler och fler stugor kom till.

Kolonins årsavgift sattes till krona om året och arrendet till 3 öre per kvadratmeter. 400 lass gödsel inköptes från Statens renhållningsverk till priset av 50 öre per lass.

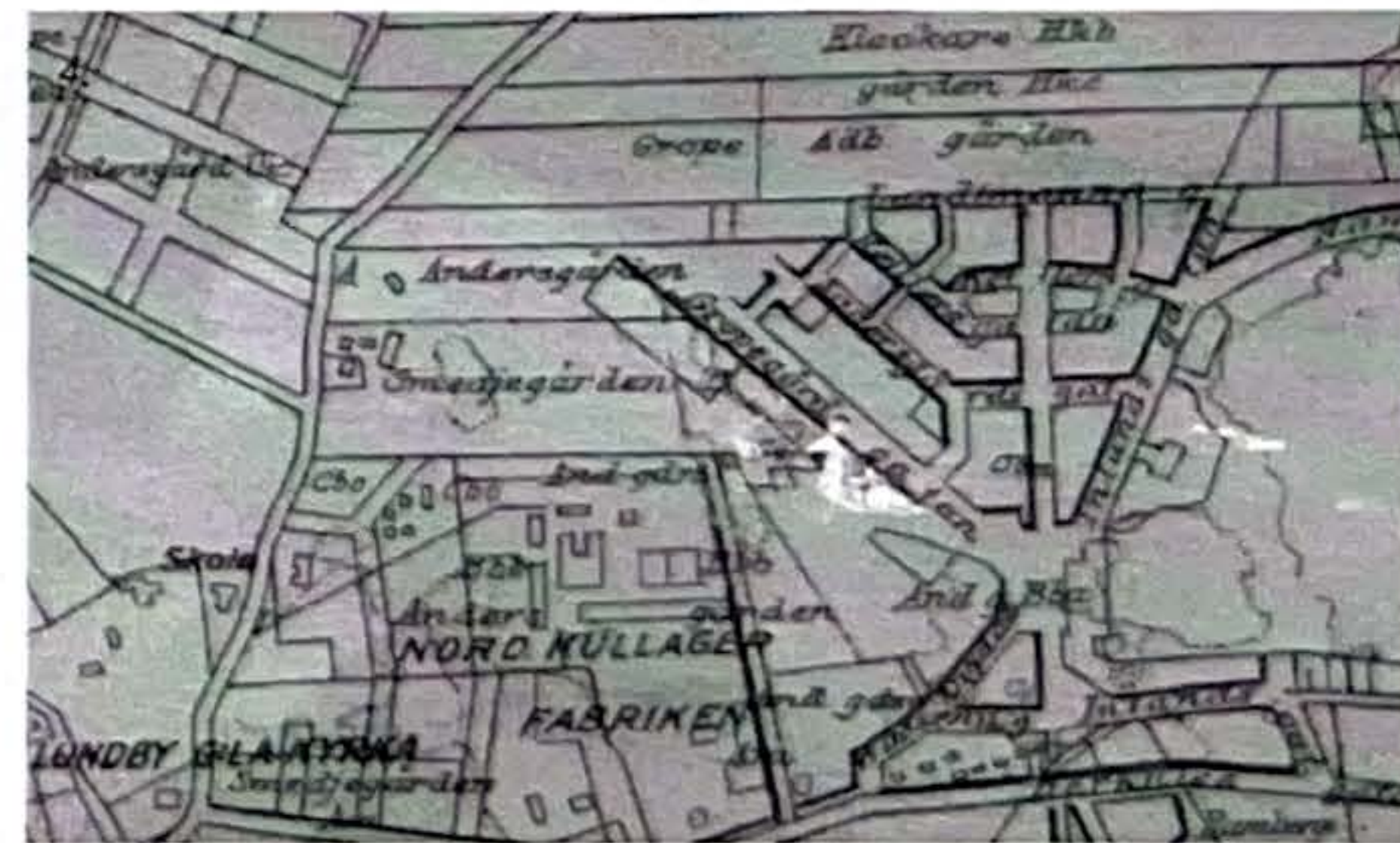
1.

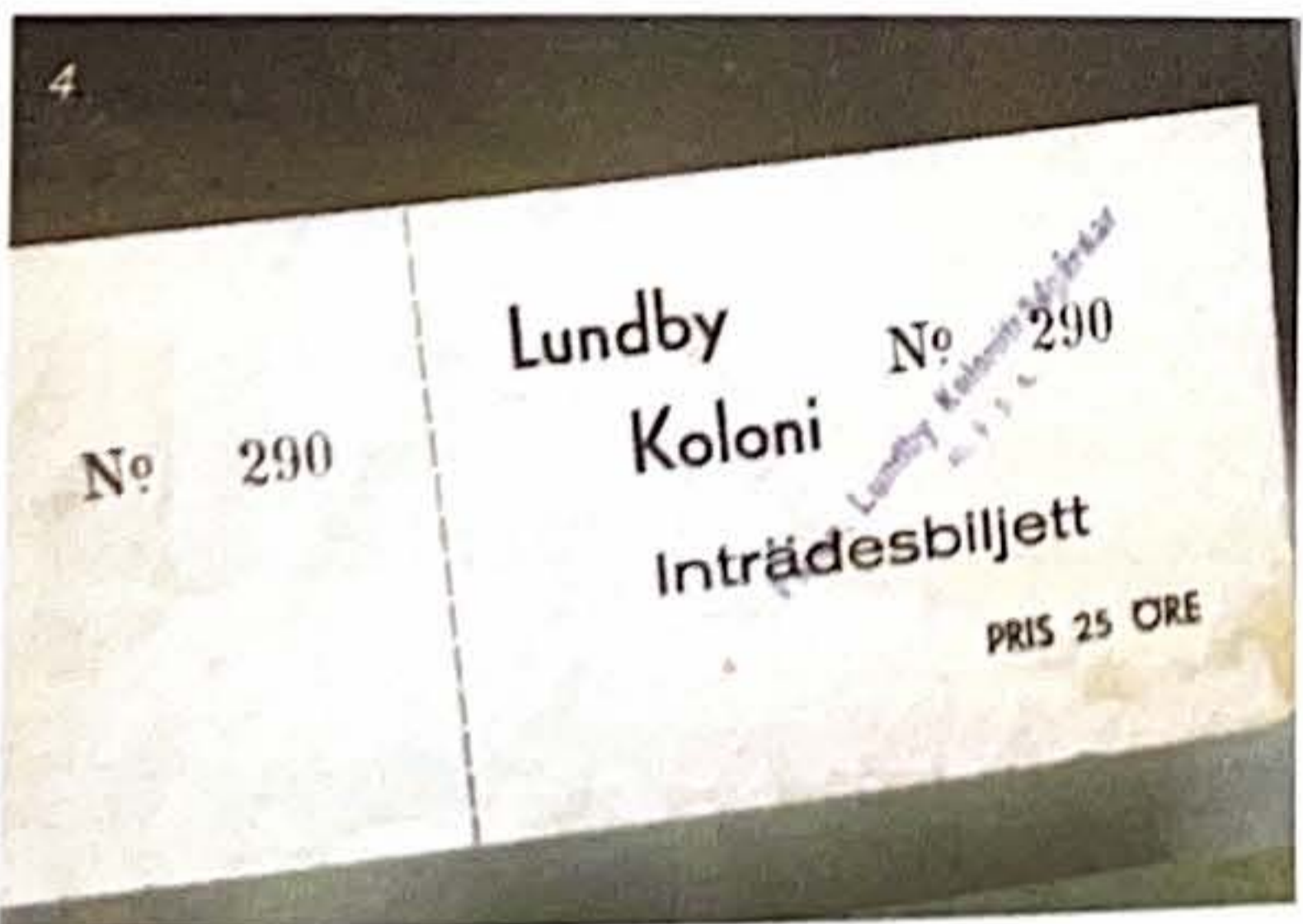
2.

3.

1. Äldsta stugan: Kan det vara herr Anders Fredman med familj på bild. 2. Flera stugor börjar dyka upp sommaren 1919. 3. Här tar några kolonister en välförtjänt paus. Ca 1919. 4. Karta över området 1921. Här borde Adb gården som ligger ovanför Lantmannagatan ungefär utgöra området för den blivande kolonin.

1. Här är den omtalade dansbanan. Då den monterades på 70-talet när hälften av stugorna revs skickades virket till Gunnesby koloniområde där det blev till föreningsstugans golv. Under senare renovering av golvet slängdes tyvärr de sista brädorna någonstans under Angeredsbron. Vi har försökt att få tag i delar av detta virket för att återföra till den nybyggda dansbanan så att några av brädorna skulle "komma hem" igen. Men tyvärr så fanns ju inget kvar. 2. Den stora grinden till området. 3. Flygfoto över Rambergsstaden 1956 som visar hur många stugor det fanns då, med dansbanan i mitten. 4. Och här är en inträdesbiljett till dansbanan. Obs priset.

FRÅN FÖRR

Lundby Koloniträdgårdar hade som mest 104 stugor. I år 100 år efter att lotterna utstakades så består föreningen av 52 lotter, 51 stuglotter samt Lundbykolonins föreningshus på en.

Årsmötet Lundby Koloniträdgårdar den 23 februari 1920 kom att bli ett minnesvärt möte för föreningen. Under vintermånaderna hade det hänt en del negativt för kolonisterna. Drätselkontoret hade övertagit kontraktet angående arrendet och med det kom en del regler som måste uppfyllas och detta skapade svåra ekonomiska problem.

Med denna bakgrund beslöts att det på mötet skulle ske en omröstning om föreningens vara eller inte vara. 24 röstade för och 4 mot. Föreningen Lundby Koloniträdgårdar kunde leva vidare! Problemet med att få fram anläggningskapital (8000 kr) löstes av lån

ifrån Drätselkammaren (5000 kr), Götaverken (2000 kr) och Göteborgs Porslinsfabrik (1000 kr). Startkapitalet var säkrat.

Medlemsantalet av kolonister växte och nu började en positiv tid för föreningen. Men för att säkra en fortsatt god ekonomi togs bland annat beslutet av att bygga en dansbana och genom inträdet skapa en löpande inkomstkälla. Dansbanan stod klar att ta emot gäster på försommaren 1921 och den 22 maj invigdes kolonin med en stor välbesökt fest. Så äntligen, 2 år efter utstakningen av lotterna, var Lundby Koloniträdgårdar invigd.

LUNDBY BÅDE FRÅN OVAN OCH FÖRR

Lundby och hisingen har ju förändrats mycket på 100 år. Undrar hur det ser ut om ytterligare 100? Vi hoppas att Lundbykolonin får fylla 200 år, piggare och gladare än någonsin, eller hur?

8. *Härmed överlämnas till försäljaren Gustav Hildström sin kolonilott nr 3 i Lundby kolonin tillsammans med en köpsumma av 800 kr. Detta handlade om lottens utlänskontent. Dated Lundby den 7/8 1924. Brantner Lundby. Gustav Hildström.*

9. **KVITTENS**

Lott nr 3. *Eva Alma Johansson*

	Nr.	År	Anteckningar
Arrende 1sta term.			
" 2dra "		12,55	
Arbetstimmar 1sta term.			
" 2dra "		5	
Besprutning		4,27	
Summa Kronor		21,84	3/2 1940

Fören. Lundby Koloniträdgård
E. J. Stenlund

10. **Stadgar**
FÖRENINGEN
LUNDBY KOLONITRÄDGÅRD
med begränsad personlig ansvarighet

1. Rambergsstaden, flygfoto från 1957, med kolonin till höger i bild. 2. Rambergsstaden igen, flygfoto från 1962. Kolonin syns lite nere till vänster. 3. Wieselgrensplatsen, troligen nån gång på 60-talet. Volvo Service, nuvarande Willys. 4. I oktober 1937 togs Lundby nya brandstation i bruk. 5. Gropegårdsgatans hållplats, då Lundby Egna Hems hållplats på 1950-talet, före viaduktens tid. 6. Lundby nya kyrka, stod klar 1886, förstördes i en anlagd brand 1993.

Tre generationer på lott nr tre. 1. Kolonilott nr 3, inköpt 1925; fr v Alf o Maja Johansson med morfar Emanuel o mormor Hilda Josefina samt mor Alma. 2. Fr v Alf Johansson, Maja Johansson, Alma Johansson. 3. Maja och Alf med Alma Johansson. 4-7. Tre generationer, Maja, mor Alma, mormor Hilda. 8. Kvitto på köp av lott nr 3. 9. Kvittens från 1940. 10. Lundbykolonins stadgar, tryckt 1941.

90-ÅRSJUBILEUM 2009

Sommaren 2009 fyllde kolonin det 90 år. En massa glada kolonister samlades i föreningshuset och firade med god mat och god dryck. Vi fick även celebret besök från FGK och vår dåvarande ordförande tog stolt emot gratulationen därifrån.

P.g.a nya personlagsstiftningen, GDPR, visas inga namn på dessa personer här.

Vi ber även om ursäkt för eventuella felaktigheter och stavfel i häftet.

LITE BLANDAT

Här kommer lite information om vad som har hänt genom åren på kolonin.

Många förbättringar har skett undan för undan. Senast så blev vatten och avlopp installerat 2010 och slutbesiktigades 2012. Vi fick även belysning i våra gångar några år senare.

Rosengången 1 (Nuvarande föreningshuset). Tysk man som odlade extremt mycket vallmo på sin tomt. Polis fick ingripa. Efter avlägnande av all denna grönska skänkte den dåvarande ordföranden som en omtänksam och vänlig gest, ett paket gräsför som uppmuntran till den bedrövade kolonit-ägaren. Långt senare brann huset tyvärr ner till grunden, men tomten blev ju till plats för nuvarande föreningshuset.

Rosengången 5
Beboddes en gång av herr och fru Hardelius. Herr Hardelius var en mycket känd och kunning antikvarie. Restaurerade målningar över hela världen, bland annat i Paris och New York. Fru Hardelius anlade en fantastiskt vacker trädgård, som tyvärr rensades bort av senare ägare.

Rosengången 10
Hade en grävling inneboendes under huset. Efter 3 natters lång och hård bevakning fick den en rejäl utskällning av husägaren och försvann snabbt från brottsplatsen.

På Rosengången 10 flyttade också ett par honor in för ett par år sedan, till stor glädje för oss alla.

Kolonins logo inför 70-års jubileet. Den här bilden har sitt ursprung från t-shirts som trycktes inför firandet.

Så här trevligt reportage hade "Tidningen Hisingen" nr 26, 16-22 augusti 2014.

OM KOLONIRÖRELSEN

Koloniträdgårdar har funnits i Sverige i över 100 år, i andra delar av Europa något längre. Flera generationer stadsbor har via koloniträdgårdarna fört odlingstraditionen vidare. Koloniträdgårdar och koloniträdgårdsverksamhet är en del av det svenska kulturarvet.

1800-talets städer var trånga och i lägenheterna bodde många personer, bostadsbristen var stor och försörjningen med frukt och grönsaker var dåligt tillgodosedd. Tanken var att ge storstadsbon en möjlighet att komma ut till sin egen lilla trädgård för att kunna odla frukt och grönsaker där och på så vis hålla nere livsmedelskostnaderna. Särskilt under första och andra världskriget blev koloniträdgårdarna en viktig försörjningskälla för befolkningen med potatis, frukt och grönt.

I slutet av 1800-talet kom nya strömningar från Europa, främst från Tyskland, där läkaren Daniel Gottlob Moritz Schreber från Leipzig önskade att fattiga barnfamiljer skulle få möjlighet att komma ut i friska luften efter dagens arbete. Efter Schreber kallas koloniträdgårdar i Tyskland även Schrebergarten. Staten skulle tillhandahålla mark för koloniområden som kolonisterna kunde arrendera.

År 1895 anlades de första svenska kolonilotterna i Skåne, dels Citadellkolonin i Landskrona, dels kolonin vid Pildammarna i Malmö. Kort därefter tillkom även ett koloniträdgårdsområde i Lund. Citadellkoloniet existerar fortfarande och är därmed Sveriges äldsta fortfarande i drift varande koloni. Kolonin i Malmö bestod i början av 68 lotter om 72 m² vardera. Efterfrågan var stor och snart var samtliga lotter utarrenderade. Men ett liknande område anlades ännu tidigare av Jonsereds fabriker utanför Göteborg för att arbetarna inte skulle flytta till Amerika. Det har sedan dess kallats just "Amerika" och finns kvar än i dag under detta namn. År 1905 startades Stockholms äldsta fortfarande existerande koloniträdgård på Norra Djurgården, som heter Koloniföreningen Söderbrunn. I resten av landet fick rörelsen stor spridning efter sekelskiftet 1900. Redan 1916 fanns det koloniträdgårdar i 37 svenska städer. År 1917 fanns det närmare 6.000 kolonilotter

bara i Stockholm, och där skördades bland annat runt 870 ton potatis.

Pildammskolonin var kanske det mest kända koloniområdet i Sverige och beskrevs i flera sammanhang som en modell eller förebild.

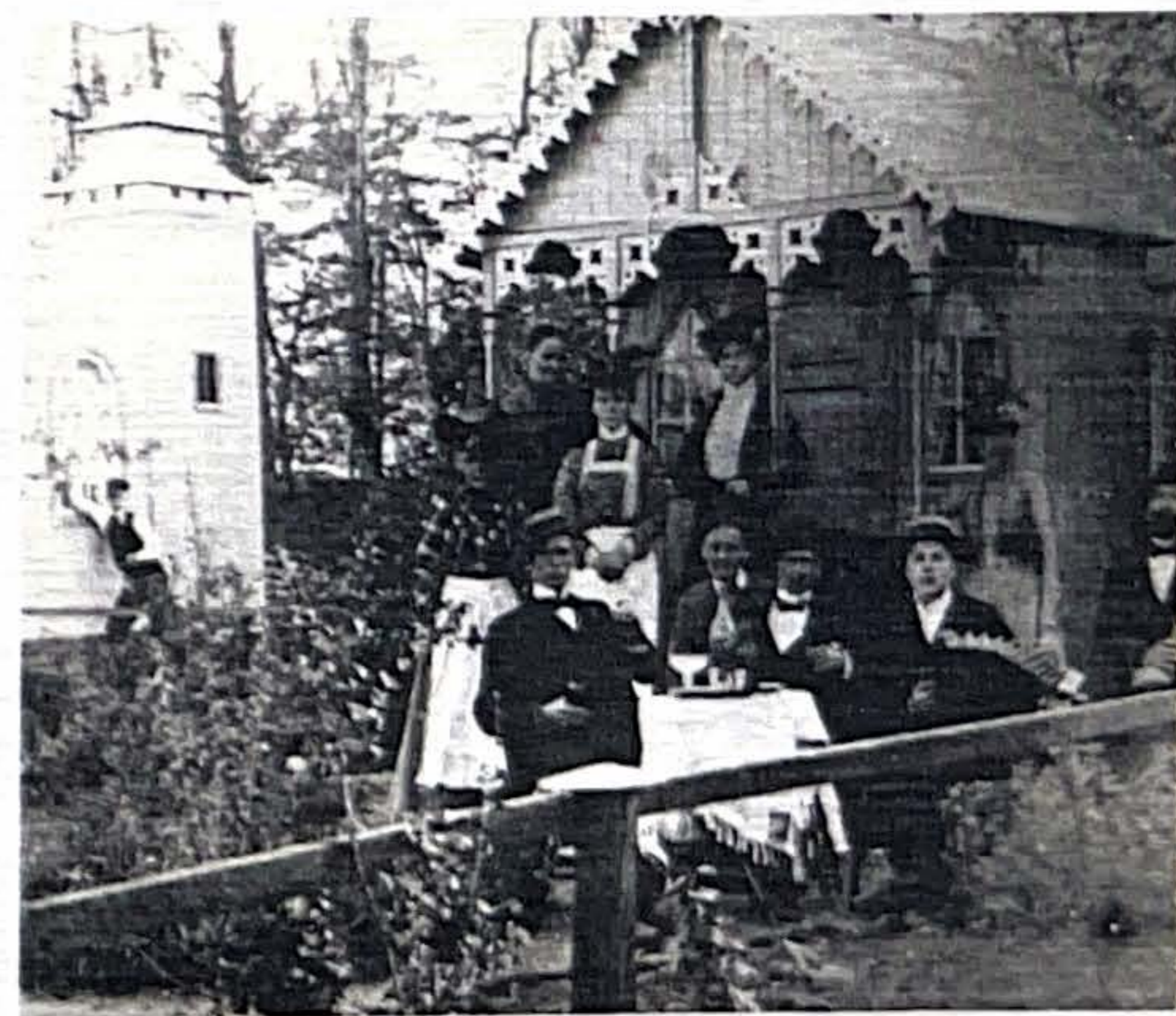
Krigsåren 1914 till 1918 innebar livsmedelsbrist i Sverige varför efterfrågan på kolonilotter ökade ytterligare. Kolonisterna bidrog till hushållet med avsevärda kvantiteter frukt och grönsaker. Under mellankrigstiden fortsatte utvecklingen och nu överlämnade Planteringsföreningen administrationen till de nybildade trädgårdsföreningarna: Föreningen Pildammskolonin, Lundavägens och Zeniths koloniföreningar. Den första av de tre blev också den första att försvinna. Trots protester revs Pildammskolonin 1918 på grund av utbyggnaden av Malmö allmänna sjukhus.

Pildammskolonin i Malmö, en av Sveriges första kolonilotter som anlades 1895.

Citadellskolonin i Landskrona.

Så här trevligt kunde man ha i Pildammskolonin.

Lundby Koloniträdgårdar, Lantmannagatan 15, Göteborg
lundbykolonin@hotmail.com